

Türkiye
küçük
Millet Meclisleri
Aralık 2017 O.P. Raporu

Türkiye NATO İlişkileri
Dünü, bugünü, yarını

www.tkmm.net

Ortak Paydalar

****Türkiye'nin, bugünden yarına NATO'dan ayrılmasını beklemek gerçekçi değildir.***

****Türkiye'nin uluslararası güvenlik yapılanması ve askeri envanteri NATO eksenlidir.***

**** Devletler arası ilişkilerde çıkar esastır.***

**Hazırlayan:
Yakup Kadri KARABACAK
TkMM Girişimi**

28 Aralık 2017

"Raporda yer alan görüşler TkMM katılımcılarına aittir."

Uncular Cad. 28/2, TR- 34672 İSTANBUL

Yeni yıla girerken...

2017'nin son toplantılarına konu olan ülke ve dünya gündemi, bu rapor kaleme alınırken eskimişti bile. Türkiye'nin gündemi inanılmaz bir hızla değişiyor. Bu hızın(!) nedenleri ve olası sonuçlarına dair yaklaşımlarımız ise oldukça farklılaşabiliyor. "Farklılıklar olması" tek başına bir sonuç üretmiyor. Ancak farklılıkların nedenlerini anlama ve sağlıklı diyalog kurabilme, bu "farklılıkların" yaratacağı sonuçlar üzerinde kuvvetle etki edebiliyor.

Türkiye küçük Millet Meclisleri, ilkeleri çerçevesinde siyasetin ve karar süreçlerinin aktörlerinin tamamı ile iş birliği içerisinde var olabilme gayretiyle 10 yıl önce yola çıkmış bir sivil toplum çalışması. Dünya ve Türkiye gündeminden, yönelimlerinden elbette etkileniyor. Siyaset ve TBMM -Büyüğümüz- ile sağlıklı konuşabildiği sürece, sivil toplum için de 'işler' bir o kadar kolaylaşıyor. 2017'nin bu anlamda başarılı bir yıl olduğunu iddia edecek değiliz. Zaten oldukça sınırlı diyalog zeminleri hızla erozyona uğruyor. TMM'ler de bu erozyon içerisinde varlığını sürdürüyor. ***Sorunlarla dolu bu yolculukta tanıştığımız herkese teşekkürler.***

Ülkenin gündemi hayli değişmiş olsa da, sabredip raporu okuyanlara vaadimiz, ilk defa okuyacakları şeyler değil. Daha dün tartıştığımız konuyu hangi boyutlarıyla tartıştık, ağırlık eksenlerimiz nelerdi, gözden kaçanlar neler... Savunan hangi gerekçelerle savundu, muhalefet eden hangi gerekçelerle...Ortak Payda raporlarının, katılımcıların özneliği ve çeşitliliği göz önünde

bulundurulduğunda, özetlenen görüşler yönünden azımsanmayacak bir değer taşıdığını düşünüyoruz. Geçmişimiz ve seyrimiz üzerine mütevazî bir not diyelim. Elbette daha fazla okunması dileğiyle...

İyi yıllar!

.....

Türkiye küçük Millet Meclisleri, 2017 yılının son buluşmalarında 13 ilde toplandı. Toplantılara katılan tek Milletvekili **Utku Çakırözer** (Eskişehir-CHP) oldu.

Emekli Büyükelçi, AGİT Müsteşar Yardımcısı **Yusuf Buluç** Bodrum'da, Prof. Dr. **Salih Yılmaz** Kayseri'de, Emekli Tümgeneral **Ahmet Yavuz** İstanbul'da, küçük Millet Meclislerinin özel konuklarıydılar.

TkMM'ler aralık ayında “**Türkiye- NATO ilişkilerinin dünü, bugünü, yarını**” gündemiyle toplandılar.

PANAROMA

NATO'nun Norveç Komutanlığında yapılan tatbikat simülasyonda Atatürk ve Erdoğan'ın 'düşman tehdit' unsurlar olarak senaryoya dahil edilmeleri infial yarattı. NATO, ilgili personelin görevden alındığını ve Türkiye'den özür dilediğini açıkladı. Taraflar birbirlerine yönelik 'mutedil' açıklamalar yapsalar da Türkiye-NATO ilişkileri Türkiye kamuoyunda oldukça hararetle tartışıldı.

Soğuk savaş döneminin güvenlik paktlarından biri olarak var olan NATO'nun, 1990 sonrası varlık nedenleri pek çok kere tartışıldı. Hatta hatırlanacak olursa, NATO'nun yeni stratejik yöneliminin belirlenmesinde önemli bir aşama olan 2004 zirvesi İstanbul'da toplanmıştı. Türkiye-NATO ilişkisinin geçmişi oldukça dinamik bir hikâyeye sahip. Yakın zamanda yaşanan gerilimlerin tek nedeninin Norveç'te yaşananlar olmadığını unutmamak gerekiyor. Rusya'dan S400 Hava Savunma Sistemlerinin alınmak istenmesi, 15 Temmuz darbe girişiminin Batı ile yarattığı gerilimli vaziyet, Rusya'nın Kırım'ı ilhakı, Rus uçağının düşürülmesi meselesi, NATO tartışmasını bir süredir zinde tutuyordu.

Katılımcılarımız da bu dinamik geçmişe sıklıkla atıflarda bulunuyorlar. **Kore Savaşı** en fazla zikredilen hadise olmakla birlikte, Kıbrıs Harekâtı, Afganistan operasyonu, Irak krizi başka tarihsel dönemeçler bahsinde sıklıkla hatırlatılan örnekler.

GÖRÜNEN DURUM

Türkiye'nin NATO üyeliği, SSCB'nin var olduğu şartlarda politik tercihlerinin kaçınılmaz bir sonucu olarak tanımlanıyor. Elbette, dönemin Türkiye'sinde, komünizm tehlikesinin fazla abartıldığını, siyasetin de bu ideolojik tercihi köpürttüğünü düşünen katılımcılar da var. Ve Türkiye'nin NATO üyeliğinin en başından yanlış bir karar olduğu iddiasındalar. Türkiye'nin ekonomik ve siyasal tercihlerinin dönemin Batı Bloğuna meyilli olduğunu düşünenler ise NATO üyeliğini kaçınılmaz bir sonuç olarak tasvir etmekte. Ancak NATO ve Türkiye

arasındaki ilişki bu grup içerisinde farklı şekillerde tanımlanıyor.

NATO Türkiye ilişkilerinin asimetrik karşılıklı bağımlı olduğunu düşünen katılımcılarımız, NATO'nun yalnızca bir güvenlik birliği değil, Batı ticaret ve ekonomik dünyasının bir parçası olduğuna işaret ediyorlar. Türkiye'nin NATO üyeliğinin devamının mecburiyeti üzerinde duruyorlar. Türkiye'nin olası iş birliği alternatifi olarak öne çıkan Rusya ve Çin gibi ülkelerin NATO'dan “daha güvenilir” ortaklar olmadığını düşünüyorlar.

Türkiye'nin NATO üyeliğinin gözden geçirilebilir olduğunu düşünen katılımcılarımız ise, değişen dünyada Türkiye'nin NATO karşısında elinin düne nazarla daha güçlü olduğu fikrindedir. Ortak paydaya da yansıdığı üzere, hiçbir katılımcımız Türkiye'nin NATO'dan ayrılmasını şu aşamada gerçekçi bulmuyor olsa da Türkiye'nin güvenlik ve ekonomik politikalarını çeşitlendirmesinde fayda görüyorlar.

İki gruptaki katılımcılarımızın ortaklaşamadıkları noktayı şöyle bir soruyla ifade edebiliriz: *Türkiye'nin askeri ve ekonomik imkanları Batı ve NATO ile ilişkilerinde ne kadar risk almasına imkân tanır?* Türkiye'nin “yüksek tondan” konuşmasını doğru bulanlar yanı sıra bunun önemli bir risk olduğunu düşünenler de var.

NATO'nun salt bir güvenlik teşkilatı olarak varlığının devamını büyük çoğunluk tartışmalı bulunuyor. Türkiye'nin NATO ile ilişkisinin sürmesinin, Batı ile ilişkisi sürmesi anlamına geldiğini düşünenler,

NATO'nun varlık nedenine ilişkin net bir tanım yapmıyorlar. Rusya ve Çin'in varlığını, NATO'nun varlık nedeni olarak tanımlayan az sayıda katılımcımız var. NATO'nun resmi stratejik önceliği olan “uluslararası terörle mücadele” konsepti ise hiçbir katılımcı tarafından ifade edilmemiş. Büyük çoğunluk NATO'nun önceliğinin Batı'nın çıkarlarının korunması olduğunda hem fikir.

Türkiye'nin taraf olduğu krizlerde, NATO'nun karar aşamasında hep Türkiye aleyhinde tavır takındığı ise genel kabul görüyor. Kıbrıs Harekâtı, Yunanistan'la yaşanan gerilimler, Türkiye'nin terörle mücadelede yalnız bırakılması, geçmiş askeri darbeler ve nihayet 15 Temmuz askeri darbe girişiminin arkasında NATO'nun olduğu düşüncesi sayılan olumsuzluklar arasında.

NATO'nun Türkiye'ye olan bağımlılığı bahsi de daha az olmakla birlikte gündeme gelmiş. Bu başlıkta çok net iki farklı görüş olduğunu söyleyebiliriz:

- 1- Türkiye jeopolitik öneme sahip ülke olmaya devam etmektedir.
- 2- Gelişen askeri teknolojiler Türkiye'nin stratejik önemini azaltmıştır.

NATO'nun varlığına bütünüyle karşı çıkan katılımcılar da var. NATO, şiddet yüklü dünyanın, şiddet araçlarından biri olarak tanımlanıyor. Bu katılımcılarımız hem Türkiye'ye hem de Dünya'ya askeri güvenlik eksenli politikardan uzaklaşmalarını salık veriyorlar.

TÜRKİYE’NİN YERİ

Türkiye’nin NATO ile krizlerini çözebildiği ölçüde çözüp, pakt içinde varlığını sürdürmesini doğru bulanlar da uzun ve orta vadede NATO’dan ayrılma imkanlarını yaratmasını tercih edenler de, bugünün dünyasında Türkiye’nin tercihlerini ve hareket imkanlarını çoğaltma girişimlerine esastan karşı çıkmıyorlar. NATO’nun devletler üstü bir yapılanma olmadığına işaret eden bazı katılımcılarımız, NATO üyeliğinin başka devletlerle ilişki kurmaya engel teşkil etmediğini ifade etmişler.

NATO’ya en baştan tepkiyle yaklaşan katılımcılarımızın bile, Türkiye’nin derhal üyelikten ayrılmasını gerçekçi bulmamalarının müşterek nedenleri var:

Ortak paydaya da yansıdığı üzere, öncelikle Türkiye’nin güvenlik altyapısının NATO uyumlu olduğu tespiti yapılıyor. Türkiye’de bulunan NATO envanterine sıklıkla atıf yapılmış, ancak bu konuda teknik sayılabilecek bir bilgi paylaşılmamış.

İkinci olarak ise, Türkiye’nin askeri sanayisinin NATO üyelerine bağımlılığına dikkat çekilmiş.

Türkiye’nin İslam coğrafyasında artan prestijine karşılık, NATO’ya alternatif olabilecek bir güvenlik paktının partnerlerinin var olmayışı da ifade edilmiş.

Türkiye’nin sahip olduğu bölgesel riskleri de bu listeye yazmamız gerekiyor.

Yine de Türkiye'nin uzun vadede, NATO üyeliğinden çıkar sağlayamayacağını düşünen azımsanmayacak sayıda katılımcı dikkate değer. Bu görüşteki katılımcılarımız Türkiye'nin NATO'dan ayrılma isteğinin bir hazırlık sürecinin başlatılmasıyla nihayete ereceğini düşünüyorlar. Bu hazırlık evresinde altı en çok çizilen öneriler ise şunlar;

- 1- Askeri teknolojilere yapılacak yatırımlar. Milli savunma sanayiinin güçlendirilmesi.
- 2- Eğitimin, özelde de teknoloji eğitiminin düzenlenmesi, üniversitelerin etkinliğinin artırılması.
- 3- Türkiye'nin küresel işbirliği çeşitliliğinin artırılması.
- 4- Türkiye'nin ekonomik ve insani kapasitesinin, uluslararası toplumla rekabet edecek güce kavuşturulması.
- 5- Türkiye'nin kendi dahilinde problem yaratan sorunları öncelikle çözüme kavuşturması.

Son ortak paydayı da tekrarlayarak bitirelim:
“Devletlerarası ilişkilerde çıkar esastır” ön kabulü...

Sayılarla TkMM Aralık 2017 Buluşmaları

Gerçekleşme sayı ve oranları:

Yapılması gereken toplantı sayısı:14

Yapılan toplantı sayısı: **12, %85**

Sivil Toplum katılımı:

Olması gereken sivil toplum katılımcı sayısı: **240**

Toplam sivil toplum katılımcı sayısı: **106 , % 44**

Seçilmişlerin katılımı:

Katılması gereken milletvekili sayısı: **84**

Katılan toplam milletvekili sayısı ve oranı: **1, % 1,19**

Katılması gereken belediye başkanı sayısı: **12**

Katılan toplam belediye başkanı sayısı ve oranı: - % -

Kolaylaştırıcı ağırlayan belediye sayısı ve oranı: - % -

Medya ilgisi:

Toplantılara katılan medya muhabiri sayısı toplam: **8**

Toplantılara kim ev sahipliği yaptı?

Ev sahipliği yapan belediyeler ve oranı: **2, %16**

Ev sahipliği yapan meslek odaları ve oranı:**1, %8,33**

Ev sahipliği yapan STÖ sayısı ve oranı:**9, % 75**

Ev sahipliği yapan sendika sayısı ve oranı: -

Sivil toplum bileşenlerinin katılım oranları:

Katılımcı meslek odaları sayısı: **4, % 3,77**

Katılımcı sendika sayısı: **9, % 8,49**

Katılımcı dernek/vakıf/girişim sayısı: **85, % 80,1**

İzleyiciler:

İzleyici olarak katılanlar: 30

Kanaat Önderleri: 14

Parti Temsilcileri: 6